

Torah as Poetry?

Dr. Avivah Zornberg

Parashat Teruma:
Golden Calf, Golden Cherubs

1. רמב"ן על שמות פרק כה פסוק א

כאשר דבר השם עם ישראל פנים בפנים עשרת הדברות, וצוה אותם על ידי משה קצת מצות שהם כמו אבות למצותיה של תורה, כאשר הנהיגו רבותינו עם הגרים שבאים להתייה, וישראל קבלו עליהם לעשות כל מה שיצום על ידו של משה, וכרת עמהם ברית על כל זה, מעתה הנה הם לו לעם והוא להם לאלהים כאשר התנה עמהם מתחלה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה (לעיל יט ה), ואמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש (שם ו), והנה הם קדושים ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם ולכן צוה תחלה על דבר המשכן שיהיה לו בית בתוכם מקודש לשמו, ושם ידבר עם משה ויצוה את בני ישראל..

1. Ramban — Shemot 25:1

Now that G-d had told Israel *face to face* the Ten Commandments, and had further commanded them through Moses some of the precepts which are like general principles to the [individual] commandments of the Torah — in the same way that our Rabbis were accustomed to deal with strangers who come to be converted to the Jewish faith — and now that the Israelites accepted upon themselves to do all that He would command them through Moses and He made a covenant with them concerning all this, from now on they are His people and He is their G-d. This is in accordance with the condition He made with them at the beginning: *Now, therefore, if ye will indeed hearken unto My voice, and keep My covenant, then ye shall be Mine own treasure, and He said further: and ye shall be unto Me a kingdom of priests, and a holy nation.* They are now holy, in that they are worthy that there be amongst them a Sanctuary through which He makes His Divine Glory dwell among them. Therefore He first commanded concerning the Tabernacle, so that He have amongst them a house dedicated to His name, from where He would speak with Moses and command the children of Israel.

2. מדרש רבה במדבר פרשה יב פסקה ח

רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר בשעה שאמר הקב"ה למשה עשו לי משכן היה לו להעמיד ארבע קונטיסים ולמתוח את המשכן עליהם אלא מלמד שהראה הקב"ה למשה למעלן אש אדומה אש ירוקה אש שחורה אש לבנה אמר לו כתבנית אשר אתה מראה בהר רבי ברכיה בשם ר' בצלה למלך שהיה לו לבוש משובח עשוי במרגליטון אמר לבן ביתו עשה לי כזה אמר לו אדוני המלך יכול אני לעשות כמותו אמר לו אני בכבודי ואתה בסממנך כך אמר משה לפני הקב"ה אלהי יכול אני לעשות כאלה אמר לו כתבנית אשר אני וגו' בתכלת ובארגמן ובתולעת שני ובשש אמר הקב"ה למשה אם את עושה מה שלמעלה למטה אני מניח סנקליטון שלי של מעלה וארד ואצמצם שכינתי ביניהם למטה

2. Midrash Rabbah — Bamidbar 12:18

R. Joshua of Siknin said in the name of R. Levi: When the Holy One, blessed be He, commanded Moses, 'Make Me a Tabernacle,' he should have just put up four poles and spread out the Tabernacle over them! We are therefore forced to infer that the Holy One, blessed be He, showed Moses on high, red fire, green fire, black fire, and white fire, and said to him: Make it according to the fashion thereof, which hath been shown thee in the mount (Ex. XXVI, 30). R. Berekiah in the name of R. Bezalah likened the matter to a king who, possessing an exquisite robe worked in precious stones, said to a member of his house: 'Make me another like it,' and the latter said to him: 'My lord, the king! Am I able to make one like that?' Said the king to him: 'I with my glory and you with your dyes [will make a worthy robe].' In the same way did Moses say to the Holy One, blessed be He: 'O God, am I able to make such as these?' Said He to him: 'Do it according to the fashion which I am showing you,' etc., with blue, with purple, with scarlet, and with-fine linen. 'If,' said the Holy One, blessed be He, to Moses, 'you will make below the same as that which is above, I shall leave My counsellors on high and, coming down below, will accommodate My Shechinah to the confined space in their midst below.' On high stood ('omedim) the seraphim (Isa. VI, 2), and so also below were the Boards... of acacia wood, standing up--'omedim (Ex. XXVI, 15). The expression used here is not 'set up' (ha'amed) but 'Standing up'.

3. רש"י על שמות פרק יט פסוק ד

אתם ראיתם - (שבת פו) לא מסורת היא בידכם ולא בדברים אני משגר לכם לא בעדים אני מעיד עליכם אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים על כמה עבירות היו חייבין לי קודם שנזדווגו לכם ולא נפרעתי מהם אלא על ידכם:

3. Rashi — Shemot 19:4

אתם ראיתם YE HAVE SEEN — It is not a tradition in your possession, not in written words do I send a message to you, not by means of eye-witnesses do I attest this to you, but you yourselves have seen אשר עשיתי למצרים WHAT I DID UNTO EGYPT — on account of many sins were they liable to Me for punishment before they came into contact which you, but I did not exact punishment from them except on your account

4א. ספר דברים פרק ד פסוק ט

רַק הִשְׁמַר לָךְ וְשָׁמַר נִפְשֶׁךָ מְאֹד, פֶּן-תִּשְׁכַּח אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר-רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן-יִסּוּרוּ מִלְּבָבְךָ, כֹּל, יְמֵי חַיֶּיךָ; וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֵיךָ. י יוֹם, אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב...

4a. Devarim 4:9-10

Only take heed to yourself, and keep your soul diligently, lest you forget the things which your eyes have seen, and lest they depart from your heart all the days of your life; but teach them to your sons, and to your grandsons; The day when you stood before the Lord your God in Horeb...

4ב. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כא/ב

אמר רבי יהושע בן לוי כל המלמד לבנו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו קבלה מהר חורב שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך וכתוב בתריה יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב.

4b. Talmud Bavli — Berachot 21b

R. Joshua b. Levi said: If any man teaches his son Torah, the Scripture accounts it to him as if he had received it from Mount Horeb, as it says, 'And thou shalt make them known unto thy children and thy children's children', and immediately afterwards it is written, 'The day that thou stoodest before the Lord thy God in Horeb.

5. מדרש תנחומא לתרומה פרק ח

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם - אימתי נאמר למשה הפרשה הזו של משכן ביום הכפורים עצמו אע"פ שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל א"ר יהודה בר' שלום אין מוקדם ומאוחר בתורה שנאמר (משלי ה) נעו מעגלותיה לא תדע מסולסלות הן שביליה של תורה ופרשותיה הוי ביום הכפורים נאמר למשה ועשו לי מקדש מנין שכן עלה משה בששה בסיון ועשה ארבעים יום וארבעים לילה ועוד עשה ארבעים ועוד עשה ארבעים הרי מאה ועשרים ואתה מוצא שביום הכפורים נתכפר להם ובו ביום א"ל הקדוש ב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כדי שידעו כל האומות שנתכפר להם מעשה העגל ולכך נקרא משכן העדות שהוא עדות לכל באי העולם שהקב"ה שוכן במקדשכם אמר הקדוש ב"ה יבא זהב שבמשכן ויכפר על זהב שנעשה בו העגל שכתוב בו (שמות לב) ויתפרקו העם את כל נזמי הזהב וגו' ולכן מתכפרין בזהב וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב אמר הקב"ה (ירמיה ל) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך:

5. Midrash Tanchuma chapter 8

And let them make Me a sanctuary, that I may dwell among them (Exod. 25:8). On which day did He relate to Moses the portion relating to the Temple? It was on the Day of Atonement. That was so despite the fact that the Torah portion describing the Sanctuary precedes the incident of the golden calf. R. Judah the son of R. Shalum said: There is actually no such thing as preceding or following in the Torah, as is said: *Lest she should walk the even path of life, her ways wander, but she knoweth it not* (Prov. 5:6). This verse refers to the arrangement of the Torah and its sections. Hence, it was on the Day of Atonement that He told Moses: *Make Me a Sanctuary*.

Whence do we know this to be so? Moses went up Mount Sinai on the sixth day of Sivan, and remained there for forty days and forty nights. He stayed there another forty days, and then a final forty days, totaling one hundred and twenty days in all. Thus you find that it must have been on the Day of Atonement that he told Moses about the Temple, for it was on that day that they were forgiven. And on that day the Holy One, blessed be He, told them: *Make Me a Sanctuary, that I may dwell therein*, so that the nations might know that He had forgiven them for the episode of the golden calf. It was called the Sanctuary of the Testimony, for it bore witness to the nations of the world that the Holy One, blessed be He, dwelt within their Sanctuary.

The Holy One, blessed be He, declared: Let gold be placed within the Sanctuary to atone for the gold with which the golden calf was fashioned, as it is said: *And all the people broke off the golden rings* (Exod. 32:3). Thus they atoned with gold; *And this is the offering which ye shall take of them: gold* (ibid. 25:2). The Holy One, blessed be He, said: *For I will restore health unto thee, and I will heal thee of thy wounds* (Jer. 30:17).

6. אור החיים כ"ה:ח

ושכנתי בתוכם - ולא אמר בתוכו לומר שהמקום אשר יקדישו לשכנו יהיה בתוך בני ישראל, שיקיפו המשכן בד' דגלים, ואולי כי דברים אלו הם תשובה, למה שחשקו ישראל, בראותם בהר סיני שהיה ברוך הוא מוקף בדגלי המלאכים, והוא אות בתוכם, וחשקו אהבה להיות כן בתוכם (במדב"ר ב ג), ולזה באה התשובה מבוטח לבות ואמר ועשו לי מקדש ושכנתי כמו כן בתוכם:

6. Ohr Hachyim 25:8

That I may dwell among (within) them: It does not say "within it," which means that the place that God will sanctify to dwell there is within the children of Israel that encircle the Tabernacle with four banners.

And perhaps these words were a response to Israel's desire, when they saw God encircled by angels' flags at Sinai – God acting as a sign in their midst: they lovingly desired that He should be so in their own midst (Bamidbar Rabba 2:3). And to that came the response from the One who plumbs the heart, saying: "Let them make for Me a sanctuary and I shall dwell, in the same way, in their midst."

7. מדרש רבה שמות פרשה לג פסקה ג

ד"א ויקחו לי תרומה הה"ד (שיר ה) אני ישנה ולבי ער אמרה כנסת ישראל אני ישנתי לי מן הקץ אלא הקב"ה ער שנאמר (תהלים עג) צור לבבי וחלקי אלהים לעולם אני ישנה מן המצות אבל זכות אבותי עומדת לי ולבי ער אני ישנה ממעשה העגל ולבי ער והקב"ה מרתיק עלי הוי ויקחו לי תרומה פתחי לי אחותי רעיתי עד מתי אהיה מתהלך בלא בית שראשי נמלא טל אלא עשו לי מקדש שלא אהיה בחוץ:

7. Midrash Rabbah — Shemot 23:3

Another explanation of THAT THEY TAKE FOR ME AN OFFERING. It is written, I sleep, but my heart waketh (S.S. v, 2). The Community of Israel said: 'I have given up hope of the millennium, but God is awake, as it says, But God is the rock of my heart and my portion for ever (Ps. LXXIII, 26)'. 'I sleep' when it comes to the fulfillment of commands, but the merit of my fathers stands me in good stead, and 'My heart waketh' I am asleep -because of the Golden Calf incident, 'But my heart waketh' when the Lord knocks thereat. Hence: THAT THEY TAKE FOR ME AN OFFERING. Open to me, my sister, my love (S.S. Ioc. cit.). Until when shall I walk about homeless?- For my head is filled with dew (ib.). Therefore, make me a sanctuary, so that I be not obliged to be in the street.

8. רבנו בחיי על שמות פרק כה פסוק יח

ומה שהזכיר בציווי ועשית שנים כרובים זהב ולא אמר שני, בעבור כי שני לשון השויה כמו שני לוחות העדות, שני כבשים, שני השעירים, ולכך הוצרך לומר שנים כי חלוקים הם בענינם זה זכר וזה נקבה, וחזר ואמר מבין שני הכרובים וכן ויעש שני כרובים זהב לרמוז על השוויתם בזהב ובאחדות: ועל דרך הפשט שנים כרובים זכר ונקבה היו, להודיע כמה ישראל חביבין לפני הקב"ה כחבת זכר ונקבה, וכן דרשו חז"ל במסכת יומא פרק אמר להם הממונה (נד). אמר רב קטינא בשעה שישראל עולים לרגל היו מגלים להם את הפרוכת ומראים להם הכרובים שהם מעורים זה בזה ואומרים ראו חבתכם לפני המקום כחבת זכר עם נקבה, וכן כתיב (מלכים א ג, לו) כמעד איש ולויות, אמר רבה בר שילא כאיש המעורה בלויה שלו: וצריך שתתבונן במאמרם זה כי היו הכרובים כצורה הזו למשל נמרץ להעיד על הפלגת הדבקות שבין הקב"ה לישראל בלא שום אמצעי, כי הוא יתעלה בדד ינחנו לישראל ואין עמו אל נכר כשאר העובדי גלולים אשר חלק להם שרים של מעלה.

8. Rabbenu Bechayei — Shemot 25:18

When the Torah writes here: "you shall construct 2 cherubs of gold," using the word שנים instead of שני to describe the possessive clause, the word שני denotes the equality of the two cherubs such as in שני לוחות העדות, or in "שני כשבים", the two Tablets of testimony," or "two sheep." In order to teach that these two cherubs were not identical, could not be interchanged, the Torah had to write the word שנים instead of שני. One of the cherubs was male, the other female. This is confirmed by the fact that once we established that these cherubs were indeed different from one another, the Torah could write in verse 22 מבין שני הכרובים. Similarly, in 37,2 the Torah was able to write ויעש שני כרובים זהב, as in these verses the Torah emphasised what the two cherubs had in common, i.e. that both of them were constructed out of gold.

An approach based on the plain meaning of the text. The words שנים כרובים are necessary to teach that the two cherubs were male and female. The Torah wanted to teach that the Children of Israel are as beloved of Him as the love that exists between man and woman. This corresponds to what the sages said in Yuma 54: "Rabbi Ketina said that at the time when the Israelites are in the habit of appearing at the Temple on the three festivals requiring them to do so, they used to roll back the dividing curtain so as to show the

pilgrims the cherubs on top of the Ark which were embracing one another and they would say to them: 'see how beloved you are in the eyes of the Lord, just like the love that exists between man and wife.'" There is a verse in Kings I 7,36 which expresses the words of Rabbi Ketina where we read: "כמעור איש וליות סביב, joined in an embrace (of their arms) like man and woman."

It is necessary to understand these similes correctly. The Rabbis meant that the very shape and position of the cherubs was such that they suggested a readiness to embrace each other. They did not mean that these cherubs performed such activities, especially not when exposed to public view. The idea the Rabbis wanted to convey was that as opposed to the Gentiles who require an intermediary in their approach to the Lord, the Jewish people are so beloved of G'd that they do not require an intermediary just as man and wife do not require an intermediary if they want to express their love for one another. For He, the Exalted, leads Israel all by Himself without the help of any intermediary (compare Deut. 32,12). The Gentiles, on the other hand, are assigned to intermediaries as we know from Deut. 4,19).

9. ספר שמות פרק לג פסוק ז

ומשה יקח את־האֹהֶל וְנִטָּה־לוֹ מְחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן־הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֹהֶל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל־מִבְקֵשׁ יְהוָה יֵצֵא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר מְחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְהָיָה כִּצְאֹת מֹשֶׁה אֶל־הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל־הָעָם וְנִצְבּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד־בָּאוּ הָאֹהֶלָה: וְהָיָה כִּבְאֵ מֹשֶׁה הָאֹהֶלָה יָרַד עִמּוֹד הָעֵנָן וְעָמַד פֶּתַח הָאֹהֶל וְדִבֶּר עִם־מֹשֶׁה: וְרָאָה כָּל־הָעָם אֶת־עִמּוֹד הָעֵנָן עָמַד פֶּתַח הָאֹהֶל וְקָם כָּל־הָעָם וְהִשְׁתַּחֲוּוּ אִישׁ פֶּתַח אֹהֶלוֹ: וְדִבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה פָּנִים אֶל־פָּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל־הַמַּחֲנֶה וּמִשְׁרָתוֹ יְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן נָעַר לֹא יֵמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֹהֶל:

9. Shemot 34:7-11

And Moses took the Tent, and pitched it outside the camp, far away from the camp, and called it the Tent of Meeting. And it came to pass, that every one who sought the Lord went out to the Tent of Meeting, which was outside the camp. And it came to pass, when Moses went out to the Tent, that all the people rose up, and stood every man at his tent door, and looked after Moses, until he was gone into the Tent. And it came to pass, as Moses entered into the Tent, the pillar of cloud descended, and stood at the door of the Tent, and the Lord talked with Moses. And all the people saw the pillar of cloud stand at the Tent door; and all the people rose up and worshipped, every man in his tent door.

And the Lord spoke to Moses face to face, as a man speaks to his friend. And he turned again into the camp; but his servant Joshua, the son of Nun, a young man, departed not from the Tent.

10. סדר אליהו רבה פ"ז

[והשתחוּו איש פתח אהליו], כשהיו ישראל במדבר סרחו במעשיהן, חזרו ועשו תשובה בסתר, שנאמר והיה כצאת משה וגו' וראה כל העם את וגו' [לימד] בדבר שעשו תשובה ועשו בסתר, לפיכך נתגלגלו רחמיו ונתן להן יום הכיפורים למחילה, להן ולבניהן ולבני בניהן עד סוף כל הדורות.

10. Seder Eliyahu Raba

“And they bowed, each at the entrance to his tent.” When Israel was in the wilderness, they acted wrongly. But then, they repented privately. For that reason, God’s mercies were stirred, and He gave them the Day of Atonement, to them and their children and grand-children, till the end of all generations.

11. בית יעקב תרומה ט'

במדרש (תנחומא תרומה ח') אימתי נאמרה למשה פרשה זו של משכן ביום הכפורים עצמו אע"פ שפרשת המשכן קודמת למעשה העגל א"ר יהודה בר' שלום אין מוקדם ומאוחר בתורה שנאמר (משלי ה) נעו מעגלותיה לא תדע מטולטלות הן שביליה של תורה ופרשיותיה. ומ"מ צריך טעם למה לא נכתב על הסדר כי ענין המשכן הוא שהשי"ת נטל כל צמצומים והסבלנות והרצונות והקדושות של אבות והשבטים והקדושות מגלות מצרים והקדושות שלהם וממתן תורה ונדבת המשכן עשו מזה בית שקבע זאת לתוכם כמבואר (בענין ל"ג) וע"ז מקשה הוזה"ק ואי תימא והא לא אתקם משכנא לעילא עד יומא דאתקם משכנא לתתא כיון שישראל עדיין לא בנו לתתא איך נבנה משכנא לעילא. ותירץ הוזה"ק חמא משה חיזו דכל משכנא לתתא. היינו שבאמת נבנה המשכן בתוכם עוד קודם. היינו ממתן תורה שבעומק נבנה המשכן תחלה אכן שיתסדר בקיומא זה היה אחר כן שמשכנא דלתתא נבנה ע"י ד'ת שאין האדם עומד עליהם אא"כ נכשל בהם. ע"י החטא. ע"י נבנה הבית בתוכם ומשכנא דלעילא אתסדר בקיומא. לזה נכתבה פרשה זו קודם הכשלוֹן להורות כי מצד השי"ת נבנה עדיין ממתן תורה:

11. Beit Yaakov — Terumah 60

In the Midrash (it says): “When was the section regarding the Sanctuary told to Moses? On Yom Kippur itself, even though in the Torah this portion precedes the (sin of the Golden) Calf. R' Yehudah b' R' Shalom says, 'There is no before or after in the Torah, as it is said, "(She [Torah] does not chart a path of life;) Her course meanders beyond knowledge." (Proverbs 5:6) Unregulated are the paths of Torah and her interpretations!" (Midrash Tanchumah Terumah 8) Even so, a reason is still demanded: Why was it not written in order? Because the meaning of the Sanctuary is that God took all of the sacrifices, sufferings, desires, and holinesses of the Ancestors and the Tribes, as well as the holinesses of the Exodus, as well as the holinesses of the Revelation, and, when He gave instructions about the Sanctuary, He made from all of these a structure that He implanted in their midst. The Holy Zohar challenges this, “But the supernal Sanctuary will not be established until the establishment of the Sanctuary below.” Since Israel had not yet built the Sanctuary on earth, how could the one above be built? The Holy Zohar responds by saying, “Moses saw a vision of the entire Sanctuary, but it was not realized until the Sanctuary below was established.” So the Sanctuary amongst them (Israel) was established first. It was from the

depth of Revelation that the Sanctuary was built, and it was not until later that the (upper Sanctuary's) existence was realized. So the lower Sanctuary was built through words of Torah, upon which a person cannot stand without stumbling in sin. (Gitlin 43) In this way, the House was built in their midst, and the existence of the Upper Sanctuary was realized. This section about the Sanctuary was written before the 'stumble' (of the sin of the Golden Calf), to teach that from God's perspective, the Sanctuary was potentially already built from the time of Revelation. (Trans. Joshua Schwartz)